

In timore Domini fiducia fortitudinis: & filii ejus erit spes. Timor Domini fiduciam fortitudinis præstat: quia nimirum mens nostra tanto valentius terrores rerum temporalium despiciat: quanto se auctori eorum veracius per formidinem subdit. Filii autem timoris Domini dicuntur, qui divino timore reguntur, sicut filii virtutis, & filii resurrectionis, qui virtutibus student, vel qui ad gaudia resurrectionis pertinent: quibus erit spes, juxta illud psalmistæ: Qui timent Dominum, sperent in Domino: de qua spe consequenter adjungit:

Timor Domini, fons vite: ut declinet à ruina mortis. Hæc est ergo spes eorum qui timent Dominum: ut declinentes à ruina mortis, pervenire mereantur ad eum qui dicit: Ego sum via, veritas, & vita. Dicitur autem supra: Lex sapientis, fons vite: ut declinet à ruina mortis. Et nunc dicitur: Timor Domini, fons vite: ut declinet à ruina mortis. Ex quo patet: quia nulla prior est lex sapientis, quam mortem vitare, & vitam acquirere debeat æternam: quam habere timorem Domini. Unde & alibi dictum est: Initium sapientiæ, timor Domini.

In multitudine populi, dignitas regis: & in paucitate plebis, ignominia principis. Qui patiens est, multa gubernatur sapientia: qui autem impatiens, exaltat stultitiam suam. Ubi multitudo ferventium Deo: ibi specialiter Christi gloria: ubi soli catechumeni, vel recens nati infantes, sub regno adhuc tenentur diaboli: & ipsi tempore congruo festinantes in Christo renasci: ignominia ibi manifesta principis mundi. Vel certe in conventiculis hæreticorum, quæ semper sunt pauciora Ecclesiæ Catholicorum: ignominia patet eorum qui hæc ab Ecclesiastica unitate segregarunt.

Vita carnis, sanitas cordis: putredo ossium, invidia. Qui calumniatur egenem, exprobrat factori ejus: honorat autem eum qui miseretur pauperis. In malitia sua expelletur impius, sperat autem justus in morte sua. In corde prudentis requiescit sapientia: & indoctos quosque erudit. Justitia elevat gentem: miseris facit populos peccatum. Per carnem, infirma quedam ac tenera: per ossa, fortia acta signantur. Bene ergo dicitur: Vita carnis, sanitas cordis. Quod si mentis innocentia custoditur: & si qua foris infirma sunt, quandoque roborantur. Et rectè subditur: Putredo ossium, invidia: quia per livoris vitium ante Dei oculos pereunt & quæ humanis oculis fortia videntur. Ossa quippe per invidiam putrescere, est quedam etiam robusta deperire.

Acceptus est regi minister intelligens. Ille videlicet cui dicitur: Quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituit: intra in gaudium Domini tui.

Iracundiam ejus inutilis sustinebit. Ille utique de quo idem ait: Et inutilem servum ejecite in tenebras exteriores.

Caput XV.

RESPONSIO mollis frangit iram: sermo durus suscitatur furor. Qui verba increpantis humiliter recipit, jam propinquat veniæ reatus quem gessit. At qui superbus arguenti resistit, majorem contra se iram districti judicis.

Lingua sapientium ornat scientiam: os fatuorum ebullit stultitiam. In omni loco oculi Domini contemplantur bonos & malos. Lingua Catholicorum patrum, ornat scientiam divinarum eloquiorum: latius exponendo quæ scriptura canonica, aut obscura posuit, aut historica tantum ratione scripta reliquit: & os hæreticorum ebullit stultitiam, dicta sacræ scripturæ perversè intelligendo: suosque sensus ejus auctoritati præponendo. Potest & de paganorum philosophis intelligi quod ait: Os fatuorum ebullit stultitiam: quales fuerunt Porphyrius & Julianus: qui contra Ecclesiæ doctores stultitiæ suæ fluentia fundebant.

Lingua placabilis lignum vitæ: quæ autem immoderata est, conteret spiritum. Stultus irridet disciplinam patris sui: qui autem custodit increpationes, astutior fiet. In abundantia justitiæ virtus maxima est: cogitationes autem impiorum eradicabuntur. Lingua Catholici doctoris ad fructum vitæ ducit semperiternum: quæ autem immoderata est, modum Ecclesiasticæ normæ ignorat: & suum spiritum, & eorum qui se audiunt, malè loquendo conteret.

Domus justis, plurima fortitudo: & in fructibus impij, conturbatio. Domus Christi, id est, Ecclesiæ plurimam habet fortitudinem: ita ut pluvia, ventis, fluminibusque ten-

tationum frequentium, nequaquam possit dirui: & in operibus diaboli conturbatio fervet assidua: quæ eandem Christi domum, vel per falsos fratres, vel per apertos adversarios dejicere tentat.

Labia sapientium disseminabunt scientiam: cor stultorum dissimile erit. Labia Catholicorum disseminabunt prædicando scientiam rectæ fidei: cor hæreticorum dissimile erit: quia perfidiam pro scientia concipit ut doceat. Potest & ita intelligi: quia cor stultorum etiam sibi metipsum dissimile erit: dum mutabilitate diversarum cogitationum varium se exhibet: & nunquam idem quod fuerat manet: cui contra de Anna cum Domino intenta mente supplicaret dicitur: Vultusque ejus non sunt amplius in diversa mutati.

Vitium impiorum abominabile Domino: vota justorum placabilia. Abominatio est Domino via impij: qui sequitur justitiam, diligitur ab eo. Orationes, opera, & sacrificia hæreticorum abominatur Dominus: & vota eorum accepta habet, qui fidem Catholicam justis operibus affirmant.

Doctrina mala deserens viam vitæ: qui increpationes odit, morietur. Infernus & perditio coram Domino: quanto magis corda filiorum hominum: Non amat pestilens eum qui se corripit: nec ad sapientes graditur. Cor gaudens exultat faciem: in mœrore animi deiecit spiritus. Cor sapientis quaeret doctrinam: & os stultorum pascetur imperitia. Mala est ergo doctrina eorum qui viam deserunt veritatis: de quibus Dominus ait: Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimum vocabitur in regno caelorum. Sed talibus adhuc si correpti penituerint, poterit datus ad veniam. Sin autem nec correptionibus Ecclesiasticis annuerint, jam certus eis restat interitus.

Omnes dies pauperis, mali: securus mens quasi iuge conviviij. Omne tempus populi Dei quamdiu in præsentia pauper est, afflictionibus abundat & arumnis: quia necdum ad divitias supernæ bonitatis & perpetuæ mansionis pervenit. Unde monet Apostolus dicens: Remedentes tempus: quoniam dies mali sunt. At verò reprobi qui metu carentes divino, securi mundo utuntur: quasi jugibus stulti reficiuntur epulis. Unde rectè subjungit:

Melius est parum cum timore Domini, quam thesauri magni & insatiabile. Quale est in psalmo: Melius est modicum iusto super divitias peccatorum multas. Melius ergo est ut servato timore Dei, egeas opibus: vel etiam victu quotidiano, quam ut desiderio plura acquirere Dei timorem deferas.

Melius est vocari ad olera cum charitate, quam ad vitulum saginatum cum odio. Vir iracundus provocat rixas: qui patiens est, mitigat suscitatas. Omnis qui operum bonorum exempla proximis quæ imitentur ostendit: quasi ad epulas quibus reficiantur, convivas vocat. Melius est autem vocari ad olera cum charitate, quam ad vitulum saginatum cum odio: quia nimirum multo est utilis simplicis vitæ innocentiam cum charitate fervare, quam majoribus virtutum miraculis foris fulgere: & interiora mentis ad odiorum forde non expurgare. Unde quibusdam in fine dicentibus: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus: & in tuo nomine damonia ejecimus: & in tuo nomine virtutes multas fecimus? dicit ipse Dominus: Quia nunquam novi vos, discedite à me omnes operarii iniquitatis.

Iter pigrorum quasi sepes spinarum. Pigros dicit eos quos piget operari justitiam: qui cum viam Domini appetunt, eos velut spinæ obstentium sepium, sic formidinum suarum oppositæ suspensiones pungunt. Quod quia electos præpedire non solet, adjunxit:

Via justorum absque offendiculo. Filius sapiens latificat patrem: & stultus homo despiciet matrem suam. Stultitia gaudium stulto: & vir prudens diriget gressus suos. Dissipantur cogitationes ubi non est consilium: ubi verò plures sunt consiliiarii, confirmantur. Iusti quippe in conversatione sua, quodlibet eis adversitatis obviaverit, non impingunt: quia temporalis adversitatis obstacula, æternæ spei, & internæ contemplationis saltu transiliunt.

Laturus homo in sententia oris sui: & sermo opportunus est optimus. Humanum quidem est de sua sententia quasi prudenter prolata quemque latari: sed verus sapiens, non solum res quas loquitur, verum etiam opportunitatem loci vel temporis, vel personæ cui loquatur diligenter inquirat.

Semita vitæ super eruditum: ut declinet in inferno novissimo. Eruditum dicit: non solum scientia, sed & opera-

tione perfectum: Huic etenim jure semita vitæ desuper aperta est: huic coeli janua patet. Infernus autem novissimus de quo liberatur, ultima est pœna damnationis. Nam primus infernus, est cæcitas animæ peccantis, & veteris lucis scientia carentis: de quo dicitur in psalmis: & descendant in infernum viventes: id est, scientes labentur in peccatum.

Domum superborum demolietur Dominus: & firmos faciet terminos vidua. Conventicula hæreticorum cæterorumque Ecclesiæ persecutorum demolitur Dominus: & firmos facit in orbem universum terminos ejusdem Ecclesiæ: sponse videlicet suæ, pro cuius vita mori dignatus est.

Abominatio Domini, cogitationes mala: & purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Conturbat domum suam qui seclatatur avaritiam: qui autem odit munera, vivet. Per misericordiam & fidem purgantur peccata: per timorem autem Domini declinat omnis à malo. Mens justis meditatur obedientiam: os impiorum redundat malis. Longè est Dominus ab impiis: & orationes justorum exaudiet. Abominatur Dominus cogitationes hæreticorum, imò omnes pietati contrarias: & purus sermo rectæ fidei firmabitur ab eo, quando in judicio non solum factis, sed & verbis omnibus digna præmia reddet. Abominatur est cogitationes malas eorum qui dicebant: Quis est hic qui etiam peccata dimittit? Et purum sermonem ejus qui dixit: Tu es Christus Filius Dei vivi: pulcherrimum esse firmavit, cum respondit: Beatus es Simon Bar Jona: quia caro & sanguis non revelavit tibi: sed Pater meus qui in cælis est.

Lux oculorum latificat animam: fama bona impinguat ossa. Jure mentem delectat humanam, cum se lucem cælestium arcanorum, Domino revelante percepisse cognoscit: quod alia editio manifestius dicit: Videns bona oculis, oblectat cor: bona utique Domini in terra viventium. Quæ qui mentis oculis contemplantur, merito in corde oblectantur: tametsi extrinsecus tristis incedere, inimico assigente videtur. Fama quoque illa felicissima: qua nostros non solum actus & sermones, sed & cogitatus angelis deferentibus in celo patere cognovimus, pinguinem dilectionis & fidei, nostris virtutibus non deficiente arefcant, exhibet. Quanto enim certius tenemus occulta nostri cordis, simul & aperta operis divinis patere conspiciamus: tanto magis fortitudinem nostræ bonæ actionis, oleo charitatis ejus ne lassescat, impinguare fatigamus.

Auris qua audit increpationes vitæ, in medio sapientium commorabitur. Qui abiecit disciplinam, despiciet animam suam: qui autem acquiescit increpationibus, possessor est cordis. Timor Domini, disciplina sapientie: & gloriam præcedit humilitas. Discipulus qui increpationibus docentium obediens annuit, plerumque proficiendo ad Cathedram usque doctoris ascendit. Denique Paulus qui increpationi sui conditoris sese humiliter subtravit, ad ledem postmodum Apostolica dignitatis sublimiter pervenit.

Caput XVI.

HOMINIS est animam preparare: & Domini gubernare linguam. Certum est quia neque animam preparare, neque gubernare linguam, neque aliquid facere boni absque divina gratia valeamus: Quia sine me, inquit, nihil potestis facere. Quomodo ergo hominis est animam preparare, & Dei gubernare linguam? Nisi quia hæc proprie tempus perfectionis significat. De quo Dominus ait: Cum autem tradent vos, nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini.

Omnes via hominum patent oculis ejus: spirituum ponderator est Dominus. Ita vias, id est, actiones omnium, & bonorum videlicet & malorum Dominus videt: ut etiam spiritus singulorum quid in occulto cogitent, certa lance discernat. Unde rectè subjungitur:

Revela Domini opera tua: & dirigentur cogitationes tuæ. Domino quippe opera nostra revelamus: quando eum quem nihil latere novimus, in cunctis quæ agimus, in memoriam reducimus: atque illius in omnibus flagitamus auxilium: & cum hoc devoti agimus, fit ut non opera eadem tantummodo, sed etiam internæ nostræ cogitationes, illo dirigente procedant.

Univerfa propter semetipsum operatus est Dominus: im-

pium quoque ad diem malum. Nulla fuit Domino causa creaturam visibilem vel invisibilem faciendi, nisi voluntas sua: ut suam videlicet bonitatem rationabili creaturæ, quam perpetuò beatam faceret, ostenderet: eum quoque qui bonum conditionis propria sponte deseruit: id est, diabolum cum suis sequacibus, iusta severitate damnavit.

Abominatio est Domini omnis arrogans: etiam si manus ad manum fuerit, non erit innocens. Initium vitæ bene, facere justitiam: accepta autem apud Deum magis quam immolare hostias. Misericordia & veritate redimitur iniquitas: & in timore Domini declinat à malo. Quicumque sibi tribuit bonum quod facit, etiam si nihil mali videtur manibus operari, jam cordis innocentiam perdidit: in quo se largitori donorum prætulit. Et ideo talem conditor suus abominatur ut eum, quem sibi beneficiis contemplantur ingratum.

Cum placuerint Domino via hominis: inimicos quoque ejus convertet ad pacem. Tanta est sanctitas divina religionis, ut eam plerumque, etiam qui foris sunt, venerationi habeant: & quos perfectè Deo servare perspexerint, cum his pacem habere, quamvis religioni discrepantes, incipiant. Denique quia placuerunt Domino via Danielis & trium puerorum: inimicos quoque eorum qui eos in ignem vel bestias miserunt, convertit ad pacem. Quia placuerunt Domino via sanctorum prædicatorum, multos eorum persecutores non ad pacem tantummodo, sed ad eandem etiam fidei & religionis unitatem convertit.

Melius est parum cum justitia, quam multi fructus cum iniquitate. Cor hominis disponit viam suam: sed Domini est dirigere gressus ejus. Et beati, inquit Dominus, pauperes: quia veltrum est regum caelorum. Et iterum: Væ vobis divitibus: quia habetis consolationem vestram. Potest & sic accipi: Quia melius sit in simplici conversatione Deo devotè servire, quam multis abundantem virtutibus: verbi gratia, elemosynis, orationibus, jejuniis, doctrina, castitate, proximorum facta despiciere: & de sua quasi singulari sublimitate gloriari.

Divinatio in labijs regis: in judicio non errabit os ejus. Illud significat regem, de quo dictum est: Deus judicium tuum regi da. Quis est enim regum temporalium, qui nunquam erret in judicio? In cuius labijs est divinatio: quia non suorum solummodo sermones & facta dirigit, sed & gentiliū vates qui vulgo divini appellantur: quid scilicet respondeant, illo intus indicante disponitur: testante Michæa Propheta: qui ad deceptionem Achab regis impiissimum testatur missum à superni judicis folio spiritum, qui Prophetarum ejus ora implet: atque ad suadendum ea quibus rex nefandus periret, armaret. Neque enim in hoc judicio erravit os regis æterni: sed quod rex impius audire peccatis præcedentibus meruit, ipse hoc Prophetas erraticos eloqui permittit. Sed & Ezechiel peccanti ac perituro Ammonitarum populo dicit: cum tibi viderentur vana & divarentur mendacia. Non est demonum divinatio, sed Dei judicium: qui perfectæ malitiæ elidit finem. Hunc versiculum alia translatio sic habet apertius de Domino: Nihil falsum exiit de ore ejus: quia nimirum ipse nec ullo mentiente falli, nec potest aliquando mentiri.

Pondus & statera iudicia Domini sunt: & opera ejus omnes lapides saculi. Abominabiles regi qui agunt impij: quoniam justitia firmatur solium. Lapidis saculi, iustos & fide fortes appellat: quales esse desiderabat Apostolus Petrus eos, quibus admonens dicit: Et vos tanquam lapides vivi superædificamini in domos spirituales. Nullus igitur ab initio sæculi sua virtute electus, & cælesti edificio aptus est: sed ejus potius opere, qui omnia in pondere & mensura & numero constituens, unicuique sicut voluit mensuram fidei & gratiarum distribuit.

Voluntas regum, labia iusta. Reges dicit sanctos: qui vitiis principaliter imperare, & virtutibus animæ quasi obsequentium comitum cuneis stipari consueverunt: de quibus Dominus: Multi, inquit, Prophetæ & reges cupierunt videre quæ vos videtis: & non viderunt. Alioquin reges terreni multum sæpe labia iusta detestantur, ut Herodes Joannis: propter quod eum & capite punivit.

Qui recta loquitur, dirigitur. Ut videlicet rectis operum gressibus ad vitam pertingat æternam. At contra: Vir linguosus non dirigetur super terram. Nec repugnat huic sententiæ, quod de Antiocho dicitur: Et dolus in manu ejus